

Spis treści.

- ❖ Tomasz Stryjek, Głód w latach 1932–1933 – w historiografii ukraińskiej i w konstrukcji nowoczesnego mitu fundacyjnego Ukrainy
- ❖ Paulina Codogni, Protesty głodowe jako taktyka walki bez przemocy
- ❖ Wojciech Wierzejski, Szaleństwo nadprodukcji. Model industrialny produkcji żywności: krytyka i alternatywa
- ❖ Joanna Szymoniczek, Działalność humanitarna: niesienie pomocy czy przemysł?
- ❖ Błażej Popławski, *Fair trade* – z trudem odnajdywane partnerstwo
- ❖ Paweł Kaczorowski, Hermana Hellera nauka o państwie. Wybrane zagadnienia
- ❖ Rafał Wonicki, Porównanie liberalnej i republikańskiej kultury politycznej w państwie demokratycznym
- ❖ Michał Graban, Konserwatyzm wobec nurtu ponowoczesności: wzajemne relacje i zależności

Recenzje:

- ❖ Emilia Kaczmarek, Gorset i skalpel

[Agnieszka Gromkowska-Melosik, *Kobieta epoki wiktoriańskiej. Tożsamość, ciało i medykalizacja*, Wyd. Impuls, Kraków 2013]

- ❖ Jakub Szumski, Historia równości z happy endem

[Tomasz Kizwalter, *W stronę równości*, Universitas, Kraków 2014]

- ❖ Jan Molina, *Brzemień odpowiedzialności* Tony Judta, czyli z dziejów honoru we Francji

[Tony Judt, *Brzemień odpowiedzialności: Blum, Camus, Aron i francuski wiek dwudziesty*, tłum. Michał Filipczuk, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2013]

- ❖ Łukasz Zych, Milczenie ludzi i innych zwierząt. O zmaganiach Johna Graya z mitami nowoczesności.

[John Gray, *The silence of animals. On progress and other modern myths*, Farrar, Straus and Giroux, 2013]

Tomasz Stryjek *Głód w latach 1932–1933 w historiografii ukraińskiej i w konstrukcji nowoczesnego mitu fundacyjnego Ukrainy*

Autor analizuje współczesną narrację o Wielkim Głodzie (Hołodomorze)/*Great Famine (Holodomor)* z lat 1932-1933 na Ukrainie w dwu kontekstach: polityce wobec pamięci państwa po 1991 r. oraz w historiografii akademickiej. W pierwszej części tekstu wskazuje na nadanie Głodowi/*Famine* przez władze charakteru nowoczesnego mitu fundacyjnego Ukrainy. Porównuje ów mit z mitem Szwecji, który odnośnie do historii XIX-XX w. także dotyczy walki o zapewnienie narodowi samowystarczalności żywieniowej. Jednak przesłania tych mitów okazują się różne. O ile w Szwecji wyraża on udaną walkę własnego społeczeństwa o wydarcie ziemi jej płodów, o tyle na Ukrainie ma charakter wybitnie martyrologiczny – w roli sprawców biedy i nieszczęść narodu ukraińskiego od XVII do XX w. występują sąsiednie narody i państwa. Druga część tekstu jest poświęcona analizie różnic w interpretacji Głodu między dwoma współczesnymi historykami ukraińskimi: Stanisławem Kulczyckim i Heorhijem Kasjanowem. Pierwszy z nich ostatecznie doszedł do wniosku, iż przyczyną Głodu była ludobójcza polityka władz ZSRR wobec Ukraińców jako narodu obywatelskiego (2008). Natomiast Kasjanow postrzega Głód jako także wywołany przez kierownictwo państwa, jednak nie w sposób zamierzony. Jego zdaniem Głód wynikał wskutek chaosu polityki przymusowej kolektywizacji, a następnie został wykorzystany przez Moskwę do złamania dążeń emancypacyjnych regionalnej elity USRR. O ile autor przyznaje więcej trafności drugiej z tych interpretacji, o tyle nie w pełni zgadza się z postulatami Kasjanowa odnośnie do sposobu przedstawiania katastrofy w narracji kierowanej do masowego odbioru. Postulowana przez niego „antropologizacja” narracji byłaby przekonująca dla środowiska akademickich historyków, jednak przez pozostałych odbiorców nie zostałaby zrozumiana. Zdaniem autora Głód pozostaje drugą, obok eksterminacji jeńców sowieckich i ludności terytoriów okupowanych Europy Wschodniej przez III Rzeszę, największą klęską głodową wywołaną przez człowieka w historii Europy. Jako taki naznacza w sposób szczególny dzieje Ukrainy. Autor zgadza się natomiast w pełni z krytyką Kasjanowa nadawania Hołodomorowi charakteru zbrodni popełnionej na Ukraińcach przez Rosjan.

Joanna Szymoniczek *Działalność humanitarna: niesienie pomocy czy przemysł?*

Udzielanie pomocy jest naturalnym, ludzkim odruchem, związanym z uczuciem współczucia i gotowości udzielenia wsparcia, świadczącym o empatii i solidarności. Odruch ten rodzi się w ludziach szczególnie w obliczu tragicznych w skutkach klęsk i katastrof, które, w związku z szerokim rozgłosem w mediach, są zdolne zmobilizować społeczność międzynarodową do właśnie takich działań. Wszelako motywacja do udzielania pomocy nie zawsze jest szczytna. Na pomoc międzynarodową mogą liczyć przede wszystkim poszkodowani w tzw. *sudden onset crises*, czyli w katastrofach, które zaistniały gwałtownie i niespodziewanie, szokując swoimi rozmiarami. Pomagamy bowiem przede wszystkim ofiarom spektakularnych, tragicznych w skutkach wydarzeń, gdyż media stale o nich informując, sprawiają, że stają się one tematem „atrakcyjnym”. Stąd rodzi się pytanie o bezinteresowność akcji humanitarnych.

Niniejszy artykuł jest próbą przeanalizowania motywacji, jakimi mogą się kierować międzynarodowi donatorzy w działalności humanitarnej.

Słowa kluczowe: pomoc humanitarna, klęska, katastrofa, konflikt zbrojny, epidemia, pomoc rozwojowa, współpraca rozwojowa, Reguły Dobrego Świadczenia Pomocy Humanitarnej

Wojciech Wierzejski *Szaleństwo nadprodukcji. Model industrialny produkcji żywności (IFAP) – krytyka i alternatywa*

Artykuł jest poświęcony prezentacji systemu przemysłowej produkcji żywności na przykładzie USA. Tendencje w rolnictwie tego kraju zmierzają w kierunku coraz mniejszej liczby operacji finansowych, a coraz większej liczby zwierząt hodowanych na jedną farmę oraz coraz mniejszej liczby koncernów kontrolujących rynek produkcji mięsa: od hodowli, przez produkcję pasz, aż po ubój i dystrybucję mięsa, mleka i jaj. Wiele negatywnych skutków przemysłowej produkcji w rolnictwie USA odbija się na sferze zdrowia publicznego i środowiska naturalnego, a także rodzi znaczne koszty społeczne. Tymczasem model ten przyjmuje się w coraz większej liczbie krajów i jest powielany na całym świecie. Czy istnieje dla niego alternatywa?

Słowa kluczowe: rolnictwo, rolnictwo industrialne, żywność, zdrowa żywność, głód

The article is devoted to a presentation of the development of industrial food animal production (IFAP) in USA. The trend in animal agriculture has been toward fewer operations, more animals raised on each one and fewer corporations controlling most aspects of the supply chain – from breeding to feed production to slaughter to the marketing of meat, milk and eggs. Much of the burden of producing animal products in an industrialized system is externalized in the form of public health, environmental and social costs. The model has been followed in many other countries and continues to be replicated around the world. Is there an alternative?

Keywords: agriculture, industrial agriculture, food, healthy food, hunger

Błażej Popławski *Fair trade – partnerstwo odnajdywane z trudem*

Celem artykułu jest charakterystyka i ocena sprawiedliwego handlu – formy współpracy rozwojowej oraz partnerstwa handlowego opartego na dialogu, przejrzystości i szacunku, które dąży do większej równości w handlu międzynarodowym. Sprawiedliwy handel przyczynia się do zrównoważonego rozwoju przez oferowanie lepszych warunków handlowych i ochronę praw marginalizowanych producentów i pracowników najemnych szczególnie na ubogim Południu. Sprawiedliwy handel koncentruje się w szczególności na dobrach i produktach eksportowanych z krajów rozwijających się do rozwiniętych: kawie, kakao, cukrze, herbacie, bananach, miodzie, bawelnie, winie, świeżych owocach czy

kwiatach. Omówiono genezę sprawiedliwego handlu (w 1968 roku Konferencja Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju zaakceptowała ideę „Handel zamiast pomocy”, wcielając hasła sprawiedliwego handlu do strategii rozwojowych), jego główne założenia (m.in. gwarancja sprawiedliwych praktyk handlowych, zakaz wykonywania pracy przez dzieci oraz pracy przymusowej, zapewnienie sprawiedliwych płac, dbanie o środowisko, zakaz dyskryminacji, promocja równości płci i wolności stowarzyszania się) oraz kontrowersje związane z funkcjonowaniem tego systemu.

Słowa kluczowe: sprawiedliwy handel, pomoc rozwojowa, globalne Południe, wolny rynek, liberalizm, świadoma konsumpcja

The aim of the article is to describe and evaluate the fair trade – a form of development assistance and trading partnership, based on dialogue, transparency and respect, that seeks greater equity in international trade. Fair trade contributes to sustainable development by offering better trading conditions to, and securing the rights of, marginalized producers and workers – especially in the South. Fair trade focuses in particular on commodities, or products which are typically exported from developing countries to developed countries: coffee, cocoa, sugar, tea, bananas, honey, cotton, wine, fresh fruit, flowers. The genesis of fair trade (in 1968 United Nations Conference on Aid and Development embraces “Trade not Aid” concept, bringing fair trade into development policies), its main assumptions (for example: fair trading practices; ensuring no child labor and forced labor; payment of a fair price; respect for the environment; non-discrimination, gender equity and freedom of association) and controversies related to the implementation of the system are presented.

Keywords: fair trade, development assistance, Global South, free market, liberalism, conscious consumption

Rafał Wonicki *Porównanie liberalnej i republikańskiej kultury politycznej w państwie demokratycznym*

Artykuł porównuje doktrynę konserwatywną z myślą ponowoczesną pod kątem różnych punktów odniesienia. Najpierw zostało pokazane podobieństwo dwóch wyżej wymienionych światopoglądów względem zagadnienia rozumu instrumentalnego i oświeceniowej idei postępu. Jak wiadomo, wprowadzenie tych idei w życie skutkowało systemami totalitarnymi pochłaniającymi miliony ofiar. Systemami, które aktualnie są krytykowane zarówno z perspektywy konserwatywnej, jak i ponowoczesnej. Następnie pokazano pesymistyczną, a nawet apokaliptyczną naturę dwóch charakteryzowanych w artykule światopoglądów oraz ich stosunek do przeszłości. Wreszcie zanalizowano zasadnicze ich różnice w odniesieniu do zagadnienia „metafizyki obecności”. Nie negując wagi tych różnic, pokazano, że artykułowana przez postmodernistów teza o „śmierci Boga” nie ma charakteru silnego sądu wartościującego, ale jedynie przedstawia tendencje społeczne we współczesnym świecie. Ponadto zwrócono uwagę, że oba światopoglądy łączy tęsknota za utraconą „metafizyką obecności”, co stwarza szansę na ich swoistą syntezę, którą roboczo można by określić mianem konserwatyizmu ponowoczesnego.

Słowa kluczowe: konserwatyzm, ponowoczesność, rozum instrumentalny, postęp, pesymizm, metafizyka obecności.

The main purpose of the article is to compare liberal and republican understanding of the role of political culture. Through the reconstruction of liberal and republican elements of political sphere we show how these theories approach to the role of the citizenship, government and democracy revealing in this way their differences in concept of political culture. We start from describing liberal concept of political culture as practice which allow citizens to fulfill their individuals interests. Liberal political culture helps to integrate peoples in institutional framework in the way which enable them to realize their individual preferences without state's pressure to choose one particular model of a good life. Next we analyze republican model of political culture which stress citizens engagement in public sphere and the role of positive freedom, which is based on active search for common good as well as on cultivation of common practices supporting state's paternalistic techniques of integration. This type of culture allows citizens to achieve common moral development. In conclusion we argue that at the same time these two normative models do not fit perfectly to contemporary western social and political landscape at the age of runaway globalization because today we live in communities which embraces both liberal and republican elements of political culture. Thus we demonstrate that between these two approaches is a room for compromise – liberal republicanism culture.

Keywords: Liberalism, Republicanism, Political Culture, Democratic State.

Paweł Kaczorowski *Hermana Hellera nauka o państwie. Wybrane zagadnienia*

Artykuł zawiera zwięzłe przedstawienie wybranych tez teorii państwa Hermanna Hellera, jednego z czołowych przedstawicieli tzw. weimarskiej teorii państwa. Teoretycy państwa z czasów weimarskich stanowili grupę uczonych działających niezależnie, formalnie niepowiązanych ze sobą, o często przeciwstawnych poglądach, a jednak złączonych wspólnym wysiłkiem prowadzenia wręcz filozoficznych dociekań nad istotą państwa, państwa europejskiego, kontynentalnego, nad jego wewnętrzną *ratio*, nad jego misją. Oprócz Hermanna Hellera do grupy tej należeli: Carl Schmitt, Rudolf Smend, Erich Kaufmann, Heinrich Triepel. Stawiali oni pytania dziś w nauce nieobecne, jak np. pytanie o to, czym jest państwo, jakiego rodzaju i natury jest to byt. Od odpowiedzi na nie zależy wiele zagadnień, jak np. ustalenie tego, w czym będziemy upatrywać trwałość i siłę państwa, jak będziemy pojmować jego strukturę i jej kształtowanie, stosunek państwa do jednostki, relację państwa do polityki i do historii itp. Brak rozstrzygnięcia tego podstawowego zagadnienia nie jest więc tylko zwykłym niedopatrzeniem, ale – jak można sądzić – wyrasta z przyjmowanego dziś milcząco założenia, że państwo nie jest bytem, lecz tylko sztucznym ludzkim konstruktem, złożeniem elementów, zbiorem instytucji. Heller natomiast widzi państwo substancjalnie: jako twór organizacji szczególnej materii spraw społecznych. Organizacji konkretnych dziedzin życia zbiorowego: gospodarki, prawa, opinii publicznej. Powstały one w epoce nowożytnej i są charakterystyczne dla Europy od XVI wieku aż po czasy współczesne. Materię tych dziedzin przekształca w porządek państwowy suwerenna władza.

Jej polityka i jej prawo, mają więc swój konkretny przedmiot, którego realiom muszą sprostać, a także muszą wykazać się jako siły zdolne tę realność zorganizować. Etos państwa i zarazem legitymizacja jego władzy polega na tym, że zapewnia ono obowiązywanie w życiu społecznym elementarnych zasad sprawiedliwości, a przynajmniej eliminuje niesprawiedliwość.

Słowa kluczowe: państwo, suwerenność, społeczeństwo, społeczeństwo mieszczańskie, władza, legitymizacja, prawo, konstytucja, gospodarka, opinia publiczna.